

Pål Steigan

Den förunderliga fascismdiskussionen

10 maj 2013

Artikeln översatt från norska. Originalen ("Den förunderliga fascismdiskussionen") finns här: <http://psteigan.wordpress.com/2013/05/10/den-forunderlige-fascismdiskussionen/>

Artikelförfattaren har skrivit flera böcker, bl a den på svenska utgivna *En gång skall jorden bliva vår* (Leopard 2011)

Klassekampen har haft en del artiklar med utgångspunkt i en bok av den svenske författaren Henrik Arnstad med titeln "*Älskade fascism. De svartbruna rörelsernas ideologi och historia*". Det har varit en förunderlig läsning. Arnstad reducerar fascismens kärna till *ultranationalism*, och då bär det verkligen tokigt iväg.

Skidor och fascism

Boken anmäldes i *Expressen* av Anita Goldman och hon tar Arnstads begreppsbruk några djärva steg vidare. I anmälan *Ett renat folk* ser hon en tydlig förbindelse mellan norska folkdräkter och norsk skidåkning på den ena sidan och fascismen på den andra:

"Under det tidiga 1900-talet utformade norska nationalister typiska folkdräkter som skulle bäras vid offentliga nationalistiska högtidligheter som nationaldagen 17 maj. På politiska grunder utformades urgamla och typiskt norska sedvänjor, folksagor och hantverk, som i själva verket varken var urgamla eller typiskt norska. Jag läser och minns med en rysning Jimmie Åkesson i folkdräkt när den neofascistiska rörelsen gjorde sitt inträde i vårt lands parlament."

"Om detta med norrmän och skidor verkar som en naturlig koppling, som inget har med politik – och fascism! – att göra, så tänker man annorlunda när man läst Henrik Arnstads "Älskade fascism"."

Är det Petter Northug som har gjort Anita Goldman så bitter på norsk skidlöpning? Hur som helst visar Arnstads bok, och inte minst Goldmans artikel, hur tokigt det kan gå om man använder en så ensidig och ohistorisk definition av fascism.

Den norska folkdräkten och fascismen

Nationalismen fick sitt stora genombrott på 1800-talet och var ideologisk drivkraft för de anti-feodala och demokratiska rörelserna. Den norska nationalismen, som utformades av demokrater och framstegsvänliga personer, riktade sig naturligtvis mot den svenska överheten. (Är det nederlaget i unionsstriden som fortfarande hänger kvar hos vårt kära broderfolk?) Efter som **folkdräkter** nämns, så var det ett nationellt projekt som i första hand fördes fram av **Hulda Garborg**. Hon tog delvis sin utgångspunkt i folkdräkter som redan fanns och hon mobiliserade också kvinnor över hela landet för att skapa nya folkdräkter i traditionell stil. Detta var en del i de demokratiska folkrörelserna i Norge för hundra år sedan, och speciellt var det en kvinnorörelse. Hulda Garborg var engagerad i arbetarrörelsen, av dess mål och av kampen mot imperialism och barnarbete. Hon grundade *Det norske teatret*. Att knyta hennes rörelse till fascism markerar ett intellektuellt lågvattenmärke.

Nordisk nationalism

Jag vet inte om Arnstad och Goldman kan sitt eget lands nationalsång. För att friska upp minnet, ska jag bara citera ett par strofer.

*Du tronar på minnen från fornstora dar,
då ärat Ditt namn flög över jorden.
Jag vet att Du är och Du blir vad du var.–*

*Med Gud skall jag kämpa, för hem och för härd,
för Sverige, den kära fosterjorden.
Jag byter Dig ej, mot allt i en värld*

Och vilka var då dessa *fornstora dar* som man här inte bara hyllar, utan **försäkrar att man vill återuppliva**? Det handlar naturligtvis om 1600-talet, då Sverige var en av de största krigsmakterna i Europa. Anförda av **Gustav II Adolf** härjade svenska krigare på polska och tyska slättlanden i mer än tio år. De plundrade, våldtog och dödade på sin väg. Trettioåriga kriget medförde att ca. 40% av landsbygdsbefolkningen och 30% av byborna dödades eller dog av krigets följder. I Pommern sade man under Trettioårskriget: ”*Kind, hüte dich, sonst kommt der Schwede*”. (Barn, passa dig, annars kommer svensken.)

Masshängning under 30-åriga kriget; Les Grandes Misères de la guerre av Jacques Callot, 1632.

Richard Dybeck, som skrev den svenska nationalsången, kan också ha tänkt på det nordiska sjuårskriget. 1867 angrep svenska trupper Norge och efterlämnade bland annat **Hamar domkyrka nedbränd. Sarpsborg sattes också i brand** av de svenska invasionsstyrkorna.

Och *Du gamla, du fria* anspelar naturligtvis också på **Kung Karl XII** som härjade över stora delar av Europa tills han med sina trupper anföll Norge 1718. De belägrade Fredrikstens fästning i Fredrikshald (nu Halden), och där föll Karl XII. Detta markerade på många sätt slutet på de *fornstora dar*.

Denna episod är förresten omtalad i den norska nationalsången. I fjärde versen i *Ja vi elsker* heter det:

*ti vi heller landet brente
enn det kom til fall;
husker bare hva som hendte
ned på Fredrikshald!*

Det Bjørnson här syftar på är bröderna **Hans och Peter Colbjørnsen**, som ledde motståndskampen vid Fredrikshald. Då de svenska styrkorna började få militärt övertag i staden, lät

bröderna sina tjänare sätta deras hus i brand. Därigenom brann staden ner och svenskarna förlorade sitt övertag och tvingades lämna staden.

(Nu ska det sägas att Bjørnson också åberopar sig på Gud som en slags speciell beskyddare av Norge, när han i sjunde versen skriver att *Alt hvad fedrene har kjempet, mødrene har grett, har den Herre stille lempet, så vi vant vår rett*. Så just på den punkten har de två nationalsångerna ett gemensamt drag. Det övertrumfas bara av den danska nationalmyten där man påstår att Gud ska ha givit den danska flaggan Dannebrogen till kung Valdemar Sejr under ett slag vid Estland 1219.)

Angreppskrig eller motståndskamp

Medan den **svenska nationalismen** genom århundraden har varit den **svenska adelns och krigarkastens ideologi** för att driva erövringskrig, har den **norska nationalismen** varit det **nationella borgerskapets och småfolkets ideologi** för att föra motståndskamp mot sådant förtryck. Att Gustav II Adolfs landsman Henrik Arnstad tycker att det är norsk nationalism som är speciellt skum, får vi bara acceptera.

Den svenska överklassen var också på vippen att gå till nytt angreppskrig 1905, då Norge var i färd med att bryta med unionen. Den viktigaste orsaken till att det inte blev krig var att den svenska arbetarklassen mobiliserade mot kriget och stödde Norges rätt till fredlig frigörelse. Svenska Freds- och Skiljedomsföreningen fick fullt stöd från socialdemokratiska och liberala kretsar för kravet ”*Fred med Norge – rättvisa åt Norge!*” Aristokraten och arbetarledaren Hjalmar Branting ledde denna kamp och gick så långt att han i ett 1:a maj-tal uppmanade svenska soldater till myteri mot officerare som ville föra krig mot Norge. (Något som han blev dömd för.)

Det tyska överfallet på Norge och ockupationen 1940 -45 ledde till att den norska nationalismen åter fick spela en progressiv och anti-imperialistisk roll. Medan **det svenska kungahuset och den svenska adeln sympatiserade med Hitler**, förde det norska folket en motståndskamp med livet som insats. Det är väl värt att åter notera att framträdande svenskar som redaktör Torgny Segerstedt **stödde den norska motståndskampen och kampen mot nazismen**.

Men det blir lite underligt när **Brantings och Segerstedts** landsman Henrik Arnstad fördömer den norska nationalismen så starkt och förbinder den med fascismen.

Slottsplassen i Oslo befrielsesdagen 8 maj 1945. Vilden visar bl a Steigans mor som deltog i motståndskampen.

Motstånd mot Europaunionen

1972 och 1994 chockerade och överraskade det norska folket den europeiska eliten med att rösta nej till norskt medlemskap i EU. I Bryssel och i EU-kommissionen räkas euroskeptisism som ett av de främsta kännetecknen på högerextremism och fascism. Så där har Henrik Arnstad funnit sina partner, inte några i Brantings och Segerstedts tradition, utan folk som **José Manuel Barroso** och **Herman van Rompuy**, som nu genom Trojkan lägger land efter land under finanskapitalets direkta diktatur. Dessa herrar ser också på nationalism och nationellt självbestämmande som den värsta styggelse som de i deras upphöjda visdom ska nedkämpa utan inblandning från det oupplysta folket. Journalister och forskare i EU-länder, och inte minst i ett traditionellt så servilt land som Sverige, är hjärntvättade in i detta tänkesätt. Henrik Arnstad bara ställer in sig i ledet

Den nya norska nationalismen

I motsats till Sverige har Norge aldrig varit någon krigarstat, och norsk nationalism har i huvudsak varit uttryck för kamp mot undertryckning. **Tills nu!**

Från 1990-talet har Norge i stigande grad blivit ett land som, i likhet med Sverige i gamla dagar, sänder soldater för att kriga i främmande länder för imperialistiska och kolonialistiska intressen. Anfört av den rödgröna regeringen ser vi nu upptakten till en hyllning till norsk militarism som vi i stort sett varit besparade från tidigare. De har kuppärtat tagit över *fri-gjøringsdagen* för att göra den till NATO:s krigsdag och firande av norska styrkors krigföring i Kosovo, Afghanistan och Libyen. Norge har långt kvar tills vi slår Sverige i utlandshärjningar, men det är till Karl II:s och Gustav II Adolfs tradition våra ledare nu vill foga oss.

Översättning: B. Svensson

Lästips – mer om Arnstads syn på fascismen och hans senaste bok

[Artikelsamling: Arnstad om fascismen igår och idag](#) (Recensioner och debatt)

David Brolin och Martin Fahlgren: [Vad är egentligen fascism? Med anledning av en aktuell debatt](#) (Artikeln som publicerats i norska *Klassekampen*)

Martin Fahlgren: [Hur stoppar man Sverigedemokraterna?](#)

K O Knausgård: ["Ser världen i svart-vitt"](#) (Norsk författare om svensken Arnstad)